

ÚHEL POHLEDU

Nesmýslný boj za více učňů

Cílem veřejného školství není uspokojení aktuální poptávky několika firem po práci

PETR PLETICHA
think tank IDEA
při CERGE-EI

Diskusi o podobě českého vzdělávacího systému opanovaly argumenty hájící zájmy firem. Ty deklarují převis poptávky po absolventech učňovských oborů a žehrají nad mladou generací, které „nevoní fyzická práce“. Podle nich české školství generuje příliš obecně a humanitně vzdělaných lidí a málo učňů a takový poměr je třeba změnit.

Firmám skutečně chybí pracovní síla, ale je toho příčinou nedostatek absolventů učňovských oborů? Česká ekonomika se nachází na vrcholu ekonomického cyklu nebo za ním a nezaměstnanost dosahuje nízkých čísel. Lidé tedy chybějí nejen firmám zaměstnávajícím učně, nedostatek zaměstnanců zažívá celá ekonomika. Víc učňů by znamenalo méně ostatních absolventů, což by nerovnováhu na trhu práce spíše zhoršilo. Nezaměstnanost mezi absolventy učňovských oborů je sice nízká, v roce 2017 to bylo pouhých 3,4 procenta, ale i tak kontrastuje s tou vysokoškolskou, která je rovna 1,5 procenta. Takže i pokud bychom přijali premisu, že vzdělávání má respektovat vývoj trhu práce, museli bychom naopak disproporčně podporovat vysokoškolské vzdělávání.

Ani to by situaci na trhu práce ale nevyřešilo. Firmy zažívají nedostatek absolventů především kvůli demografickému vývoji. Zatímco v roce 1990 se narodilo 130 tisíc dětí, roku 1996 už to bylo jen 90 tisíc. Podobný počet se narodil i v roce 2000, což je ročník, který právě dokončuje středoškolské vzdělání. Změna preferencí studentů hraje tedy v absolutních číslech absolventů učňovských oborů jen menší roli. Chtít po takovém ročníku, aby produkoval stejně učňů jako před deseti lety, je absurdní.

Argument o mladé generaci štítící se fyzické práce je taktéž zavádějící. Studenti dávající přednost vysokoškolskému vzdělání před odborným či učňovským si počítají racionálně. Nejen že mají nižší šanci být nezaměstnaní, jejich očekávané celoživotní výdělků jsou rovněž vyšší. Srovnání mezd několik let po získání diplomu často ukazuje mezi absolventy odborných škol a vysokoškoláky jen malý rozdíl. Pokud se ale podíváme na celoživotní výdělků, zjistíme, že vysokoškoláci mají v pozdějších fázích své kariéry výrazně lepší prospekty. Důvodem je to, že vysokoškoláci po absolvování svého studia často potřebují čas na získání cenných specifických dovedností, které zužitkují později.

Fascinující na takové argumentaci je také absence perspektivy studenta. Role mladého člověka jako by se omezovala na jedno ozubené kolečko ve stroji státní eko-

Ozubené kolečko ve stroji státní ekonomiky? To podle autora není role mladého člověka. FOTO ČTK

nomiky. Jaký soudný rodič ale takhle přemýšlí o svém dítěti? Kdo pak tímto způsobem uvažuje sám o sobě? Chtít po mladé generaci, aby se vzdala svých aspirací kvůli zájmům zlomku podnikové sféry je nejen bláhové, ale i pokrytecké. V rozhodnutí o budoucím studiu člověk přece zohledňuje i jiné faktory než současný makroekonomický stav České republiky a mzdové křivky.

Zatraktivnit učňovské obory

Chceme-li i přesto dlouhodobě vychovávat více učňů v rámci veřejného školství, máme pouze jednu možnost: zatraktivnit učňovské obory. Rozdíl mezi výdělků vysokoškoláků, absolventů středních odborných škol a učňů je v Česku v evropském kontextu značně nad průměrem. V případě, že se tento rozdíl zmenší, učňovské profese se stanou přitažlivějšími, zejména pak pro ty, kdo místo toho volí střední odborné školy. K tomu je ale potřeba kvalitnější učňovské vzdělávání, které studenta připraví nejen na předpokládanou profesi, ale záro-

veň ho vybaví schopnostmi uplatnit se i jinde a orientovat se v moderním světě.

V tomto smyslu se ale o veřejném školství v Česku mluví málokdy. Idea veřejného školství podle školského zákona je přece nabídnout všem studentům příležitost k osobnímu rozvoji, vychovat občansky uvědomělé jedince a poskytnout jim všeobecné nebo všeobecně a odborné vzdělání. Cílem veřejného školství tedy není uspokojení aktuální poptávky několika firem po práci. Pokud by to tak bylo, je nasnadě přenechat takové vzdělávání soukromému sektoru. Ostatně právě zaměstnavatelé vědí přece nejlépe, jaké dovednosti jsou v praxi žádané, a navíc se nemusejí zabírat v cestě stojícím etosem všeobecného vzdělávání.

Většinu debat však ovládá sdílená zkušenost porouchaného kotle a nesnadného shánění se po opraváři. Přestože podobné patálie dokážou být velmi frustrující, byla by škoda, kdyby se staly hlavním argumentem v diskusi o budoucí podobě českého vzdělávacího systému.

DISKUSE

Široce rozkročená zahraniční politika EU

Roztříštěnost postojů v zahraniční politice EU se v celé nahotě vyjevila při současném dění ve Venezuele. Poměrně nepohoditelná věc. Situaci ve Venezuele znám velmi dobře a těžko si představit pohnutky těch zemí EU, které odmítají uznat dočasným prezidentem Juana Guaidóa a vyzvat zemi k novým prezidentským volbám. K demokratickým volbám. Ty poslední, které snad měly potvrdit ve funkci Madura, byly této definici na hony vzdálené. Proto argumenty všech, kdo obhajují Nicolase Madura v prezidentském křesle, kulhají na obě nohy. A proto neexistuje ani omluva pro ty, kdo dnes mlčí.

DITA CHARANZOVÁ
europoslankyně
hnutí ANO

Argumenty všech, kteří obhajují Nicolase Madura v prezidentském křesle, kulhají na obě nohy. A proto neexistuje ani omluva pro ty, kteří dnes mlčí.

”

Jsem daleka federalistických vizí spojených států evropských, na druhé straně bychom měli v zájmu společně sdílených hodnot alespoň v tak klíčových otázkách zahraniční politiky držet společnou linii. To se zde bohužel nestalo a my se teď postupně, jedna země po druhé, vyjadřujeme k venezuelské otázce. Vyjadřujeme či mlčíme. Přitom před stavem, do jakého dostal Maduro Venezuelu za posledních pět let, nelze zavírat oči. V zemi selhává zdravotnictví, chybí 85 procent léků, zkolaboval systém očkování, šíří se spalničky i záškrt. Vojenské a polovojskové jednotky řízené Madurem provádějí razie, při nichž vraždí nevinné Venezuelany. Víc než 80 procent lidí žije pod hranicí chudoby.

Tři miliony lidí ze země odešly, dalších pět milionů cestu reálně zvažuje. Inflation přesáhla nepředstavitelných milion procent. Země bohatší na ropu než Saúdská Arábie je v totálním kolapsu. To je výsledek experimentu se „socialismem 21. století“.

Madurova cesta na vrchol venezuelské politiky je od samotného počátku opředená řadou velmi závažných pochybností o korektnosti volby. Nikdy například nesvolil s přepočítáním velmi těsného volebního výsledku v roce 2013, odmítl uznat jednoznačné vítězství opozice ve volbách 2015, o dva roky později ji raději k volbám vůbec nepřipustil, ústavu Maduro přetváří ku svým potřebám. U moci je držen armádou, silou, výnosy z černé ekonomiky i obchodu s drogami. Po protestech statisíců lidí v ulicích Caracasu zůstávají stovky mrtvých a zraněných, vězení se roky plní opozičními politiky. Lidé ve Venezuele umírají hladem, přesto je jim zapovězena i humanitární pomoc. Maduro ji odmítá vpustit do země.

To je dnešní Venezuela. Zdecimovaná, zničená. Už 44 zemí světa oficiálně uznalo Juana Guaidóa jejím dočasným prezidentem. Jiné (jako třeba Čína, Rusko, Sýrie, Kuba, Turecko či Írán) trvají na legitimitě volby Nicolase Madura. A některé (zatím) prostě mlčí. Proč tak činí země jako Itálie nebo Řecko? Itálie snad hlavně z toho důvodu, že se její politici nebyli schopni dohodnout na jednotném postoji kvůli silným vnitřním rozporům na domácí scéně. A Řecko? To možná stále vzhlíží k socialistickému modelu Venezuely z dob Huga Cháveze. Korouhvička pozic obou zemí se v mezinárodních otázkách navíc často točí obdobným směrem jako ta kremelská. Nakonec tento způsob uvažování o problémech ve Venezuele byl patrný celých pět let. Byli to často poslanci těchto států, kteří v lavicích Evropského parlamentu bojkotovali tvrdší odsudek činů Nicolase Madura, právě oni jsou také odpůrci tvrdších sankcí politických vazalů bývalého vůdce Venezuely. Ani tentokrát tedy nepřekvapí. Bohužel.

DISKUSE

Hanzelka a Zikmund nebyli jen pro kluky

JANA ČERVENKOVÁ
spisovatelka

Slavní cestovatelé a spisovatelé Miroslav Zikmund a Jiří Hanzelka nebyli hrdinové jen pro kluky. I já patřím ke generaci, které významně obohatili poválečné rané dětství o nové sny.

Na sobotu jsme se jako malí vždycky těšili. Bylo nám nějakých sedm osm roků. Při večerním koupání musely dveře zůstat otevřené, abychom nepřeslechli známou oblíbenou znělku: „... planta yerba buena...“ Hanzelka! Na ten povel jsme vyskákali z vany, hodili přes sebe koupací pláště a utíkali do kuchyně, kde bylo už na gauči ustláno. Hanzelka přece samozřejmě znamenal i Zikmunda,

bylo to takové... jeho křestní jméno. Na protější polici staré dřevěné rádio, jehož hlas dobýval náš usedlý pražský byt exotickým rytmem, zvuky, slovy. Náhle teplo nevycházelo z peřin, pražilo na nás africké slunce. Kuchyň obrostla palmami, hned zas ji zavalily písečné duny... Zikmund, který se 14. února dožil neobyčejných kulatin, nebyl jen pro kluky! Objevil nám neskutečný svět, na bambusové vesnici za neuvěřitelného reje bubnu se sbíhali nazí černoši podívat na první auto!

A taky nás v té době nepustili na jejich film – byl dětem nepřístupný, kvůli oněm nahým černochům. „To si aspoň na to filmování nemohli vzít kalhoty?“ čertil se zklamaný mladší bratr.

Brzy se začalo říkat, že oni už na Západě zůstanou, přece nejsou tak hloupí, aby... Vrátili se a slavně odjeli znovu. A tak šly zase řeči, že jsou to „kovani komunisti“, jinak by je přece nepustili...

Přišla „zlatá šedesátá“ a slavná dvojice si naši přízeň udržela. Projeli jako první celý SSSR, o němž podali v roce 1964 Brežněvovi tajnou, leč pravdivou zprávu, proslýchalo se, že velmi kritickou. A když pak v srpnu '68 poslali Brežněvovi protest proti okupaci, na něj Jevtušenko odpověděl slavnou básní *Tanky se valí Prahou*, spadla klec.

Za nepravdy se vždycky platí

Jenže – ti dva dělali naší republice reklamu, všude známí a oblíbení. I představitelům „normalizovaného“ státu přišlo hloupé dát právě vydaný *Světadíl pod Himálajem* v roce 1970 do stoupy. Aspoň zkrátily náklad na minimum a nikde neoznámili. V malých knihovnách zůstaly jejich knížky zapečetěny. „Podívej, tady máme Hanzelku,“ smutně ukázal náš vesnický knihovník na zatlučenou bednu. Z těch velkých zmizeli jen ze seznamů, čtenáři je stejně našli.

Měla jsem štěstí, že mi někdo půjčil Zikmundův samizdatový *Ceylon*. Vyšel ve dvou vydáních. To originální bylo rozepsané autorem, druhé opsané Zdenou Ertelovou. „Rozeznáš je snadno, já tam mám spoustu překlepů, Zdena žádná,“ říkal mi Mírek až mnohem později. Těm, kdo ho tenkrát za samizdat vyslyšeli, pověděl něco jiného: „Přežil jsem lovec lebek, přežiju i vás.“

S Mirkem jsme se seznámili v partě ineditního časopisu *Obsah*. A tu se stalo, že nás můj idol při jednom výletu pozval do své zlínské vily. Oclili jsme se... v sobotní kuchyni mého dětství – „planta yerba buena“. Afrika. Oštěpy, rohože, textil, fotografie. A navíc dokonalý systém, kartotéky vzorně uspořádané. Cenná knihovna. Vyprávěl, jak se s Hanzelkou dlouho a důkladně chystali na první cestu. Museli se učit jazyky. Přesvědčit kopřivnickou Taturu, aby jim dala důvěru. Přesvědčit úředníky, kteří

vydávali povolení: „Jak si troufáte jet do Afriky, když jste tam nikdy nebyli?“

Došlo i na moje dětské zážitky. „Ti nevinní vesničani naše oblečení vůbec nechápali,“ smál se Mírek. „Komunisti? Kdepak, sociální demokrati. To až v šedesátých letech, kdy o něco šlo... V únoru '48 jsme v Africe ani nevěděli, co se u nás stalo: padla vláda, no dobře, ale co je to ve srovnání s tím, že Jirku ten den málem zabil hroch? Že popravili Horákovou, se k nám dostalo až v roce 1969, tak pozdě! Emigrace? Na to jsme nepomysleli. Byli jsme Češi...“

Jejich tajná *Zvláštní zpráva* byla publikována až po listopadu '89. Mluvila o nedodržování lidských práv a poukázala na to, že „za jakékoli polopravdy, nebo dokonce nepravdy se nakonec vždycky platí“. Je to zároveň jakási krédo člověka, který se dožívá svých poctivých, bohatě naplněných sta let. Můžeme mu poděkovat a být na něj hrdí.